

Puumaisten tyrnién sato on ákkiá kolmessa metrissá. Yläoksia kannattaa leikata sadonkorjuussa ja nyppiá marjat oksista mukavasti tuolissa istuen tai laittaa oksat marjoineen pakkaseen. Jáiset oksat, lehdet ja marjat irtoavat helposti toisistaan ja marjat saa erilleen lehdistá seulan avulla.

Keváällä maata myöten leikattu tyrni láhtee versomaan hurjasti juuren tyvestá ja on syksyllá jo yli metrin korkuinen pensas. Satoa se tuottaa kahden-kolmen kasvukauden jälkeen.

Tyrni kaipaa säännöllistä leikkausta pysyäkseen elinvoimaisena

Tyrni tuottaa nuorena hyvin satoa, mutta hyväkuntonenkin pensas alkaa ränsistyä ja sato vähentyä vanhemmiten. Pensas kaljuuntuu sisältä ja alaoksistaan. Vihreä lehtimassa ja marjasato kapenevat kasvamaan vain pensaaseen yläosissa. Tyrnin saa kuitenkin helposti nuorennettua uudistusleikkauksella ja tuottamaan taas runsaasti satoa pari–kolme vuotta kestävän kasvuvaiheen jälkeen.

TEKSTI JA KUVAT: SANNA KAUPPINEN

Tyrniä on pääsääntöisesti kasvatavaltaan kahdenlaista. Venäläisperäiset lajikkeet, kuten Ljubitel'skaja, ovat pystykasvuisia ja vanhemmiten puumaisia. Suomen luonnonkannat ja niihin perustuvat lajikkeet Terhi ja Tytti ovat luontaisesti haaroituvia, vanhemmiten pallomaisia pensaita.

Jos puumaisesti kasvavaa tyrniä ei leikkaa missään vaiheessa, on muutaman satovuoden jälkeen turvaututtava tikkaisiin yltyäkseen latvassa kypsyvään satoon. Pallomaisissa pensaissa sato on vielä vanhanakin kohtalaisesti kerääjän ulottuvilla. Marjojen määrä kuitenkin vähenee, koska vuosikasvu lyhenee merkittävästi pensaaseen vanhetessa. Marjoja muodostuu vain parinkym-

menen sentin matkalle pensaaseen ulkokaarelle.

Sadonkorjuu leikkaamalla

Jos marjasato korjataan leikkamalla, saa pensas samalla uudistusleikkauksen säännöllisesti. Kasvukaudella leikkaamisessa on huomioitava, että pensaaseen jää leikkauksen jälkeen riittävästi, ainakin 1/3, vihreää lehtimassaa. Tämä takaa sen kunnollisen talveutumisen ja talvivaurioita ei pääse syntymään.

Raju leikkuu lepokaudella

Jos marjat kerätään pensaasta leikkaamatta oksia, on uudistusleikkauksen syytä tehdä 5–10 satovuoden välein. Uudistusleikkauksen syytä tehdä lepokaudella eli keväällä tai

viimeistään keväällä ennen kasvun lähtöä. Silloin pensaasta voi ja kannattaa leikata hyvinkin rajusti.

Keväällä kasvulla on kaikki kasvovoima juurissa, joten leikkauksen jälkeen sen vuosikasvu on jopa yli metrin. Pensasmaisen kasvin, jossa on vielä eläviä alaoksia, voi leikata noin 80 sentin korkeudelta. Se alkaa tuottaa satoa kahden kasvukauden jälkeen.

Runkomainen ja alhaalta kaljuuntunut kasvi on syytä leikata aivan tyvestä jättämällä vain viiden sentin kanto. Näin leikattu kasvi alkaa tuottaa satoa kolmen kasvukauden jälkeen.

Nuorekas poika tuottaa enemmän siitepölyä

Myös poikapensaita pitää leikata, sillä hedekukkien määrä vähe-

Pensasmaisen tyrni uudistuu nopeasti, kun sen leikkaa noin 80 sentin korkeudelta keväällä. Kahden kasvukauden jälkeen siinä on jo kohtuullisesti marjaa.

nee yhtä lailla kasvin vanhetessa ja vuosikasvun lyhetessä. Sadon heikkeneminen tarhassa voi johtua myös vähentyneestä siitepölyn määrästä. Sama 5–10 vuoden leikkauksenvälillä pätee poikiinkin. Uudistusleikkauksen syytä on useammalle vuodelle, jotta viljelyksellä on iskukykyisiä pölyttäjiä tarpeeksi koko ajan.

Huonokuntoinen, talven- ja taudin runtelema pensas ei yleensä toivu uudistusleikkauksenkaan avulla, vaan se on syytä vaihtaa kestävämpään lajiin.

Kirjoittaja toimii tutkijana Luonnonvarakeskuksessa.

Lisätietoa tyrni leikkauksesta verkkojulkaisusta Kauppinen, S. 2015. Tyrni viljely – hanketuloja Suomesta ja tutkimustuloksia maailmalta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 45/2015.